

1037

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІОТЕКА 4

1929

Орган Наркомздорв'я УСРР. 5-й рік видання.
З додатком двотижневика Органа Всеукраїнськ. протнаркоз.

Додатки до журналу: Бібліотека Савесенів журналу „Шлях“ до Зборних
УВАГА: Усі передплати, оформлені заповнювати, що видає
Дружеска література та книжки, у кожній книжці, що видає
Додатки до журналу: Бібліотека Савесенів журналу „Шлях“ до Зборних
УВАГА: Усі передплати, оформлені заповнювати, що видає
Дружеска література та книжки, у кожній книжці, що видає

[illegible]

...а до оплати і грош 50 коп., в окремому
...отнаркою.
...анові повинен бути
...ах та доставляти, на суму 30 грб. з ака
...ах ТРЕБІСТЬ, окремо не приймає
...ах Контролетта Друку

револю
го, зі значно
решається.
х 6, в зо «НАУКОВА ДУМКА»
Дуку.

№ 184

7-го квітня
1929 року

ВСЕСВІТ

ХАРКІВ,
вулиця Карла
Лібкнехта № 11

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

ДЕЛЕГАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ПРОМИСЛОВЦІВ В СРСР

Представники англійської промисловості на вокзалі в Москві, в день приїзду

З березня до Москви прибула делегація англійських промисловців у складі 84 чол. Делегація репрезентує собою всі галузі англійської промисловості. Найповніше репрезентована будівельна промисловість, шкіряна, текстильна та с.-г. промисловість.

Голова делегації—головний редактор журналу „Інгліш Експрес”—Е. Ремнант.

В Москві делегацію зустріли представники Всесоюдної торгівельної палати і представники преси. Делегація з першого дня свого перебування в Москві почала знайомитися зі столицею СРСР та її життям. 29 березня частина делегації, що репрезентує інтереси англійської промисловості, відвідала голову Акц. т-ва „Текстиль-тов. Воева та мала з ним довгочасну розмову.

Приїзд делегації англійських промисловців до СРСР викликає, що зосереджує навколо себе увагу дуже широкого кола найіндустріальніших країн світу. А це свідчить про питання про поширення торговельних зв'язків. СРСР стає нині одною з найактуальніших промислових економічних взаємин між державами.

Дивно отже, що приїздові англійської делегації в Москві вся західно-європейська та американська преса присвячує багато місця. Основна думка преси така, що приїзд англійської делегації до Москви виб'є зброю з рук англійських політиків під час наступних виборів.

Нині англійська делегація жваво знайомиться з господарським життям та потребами Радянського Союзу.

Робота англійської делегації в СРСР розрахована, очевидно, на довгий час. Нині делегація проводить переговори з радянськими господарськими організаціями від імені своїх фірм, складає угоди про замовлення, про умови поставок та про розвиток торговельних взаємин взагалі між англійськими фірмами та радянськими господарськими організаціями.

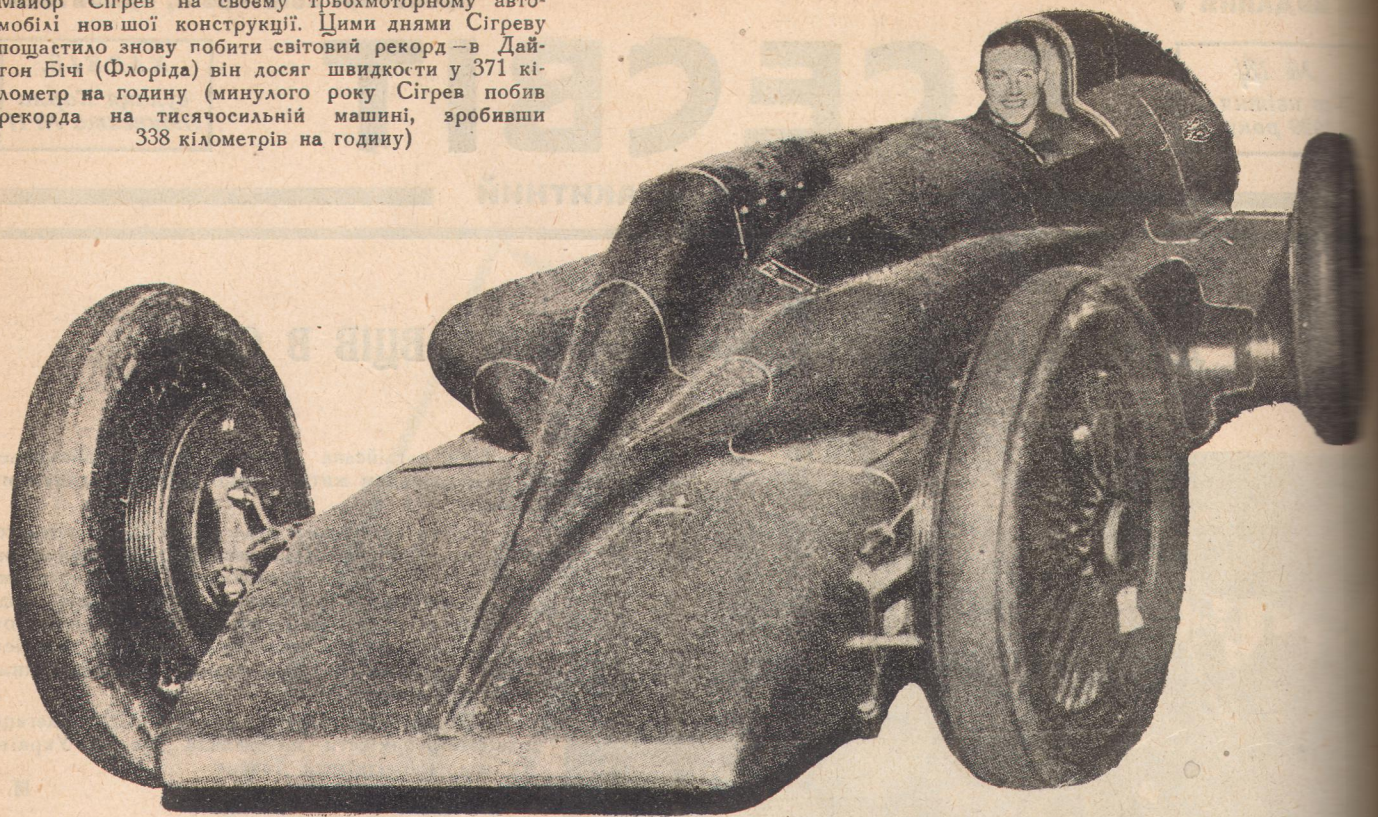
Під час свого перебування в СРСР делегація має намір приїхати на деякий час на Україну та зокрема відвідати Донбас.

М.

Англійський промисловець Гобарт

Майор Сігрев на своєму трьохмоторному автомобілі нової конструкції. Цими днями Сігреву пощастило знову побити світовий рекорд — в Дайтон Бічі (Флоріда) він досяг швидкості у 371 кілометр на годину (минулого року Сігрев побив рекорда на тисячосильній машині, зробивши 338 кілометрів на годину)

В ПАСТКУ

Галина Орлівна

Повість Галини Орлівни „У лабіринті“, уривок якої ми подаємо, фіксує момент з історії української еміграції, коли деяка частина її, заітована агентами французького уряду, кидає табори інтернованих і виїждить ніби на роботи до Франції. На ділі агенти мали на меті завербувати їх до „Чужоземного Леґіону“. Поставивши людей у безвигідне становище без заробітку, на чужині, агенти досягли свого: одна по одній підписувалися умови про п'ятилітню службу в Африканських чужоземних леґіонах. Нових леґіонерів посилали до Алжир, де в старих стінах Сіді-бель-а-Бесу вони відбували муштру, потім їх посилали на погашення повстань арабських та берберських племен, що не хотіли скоритися захватницькій колоніальній політиці Франції. Так, багато українців-леґіонерів було кинуте на Мароканський фронт, де рифи, під проводом Абд-ель-Керима, героїчно обстоювали свої права незалежності.

Про те, як себе почували українці-леґіонери, опинившись волею-неволею на боці тих, що давали визвольний рух народів, пише автор в своїй повісті „В лабіринті“.

Коли я собі пригадую цю нашу коротку подорож від Варшави до одного з портових міст Румунії, я нічого не можу закинути monsieur Жаку, зфранцуженому полякові. Уроджений у Франції від батьків поляків-емігрантів, він прекрасно знав польську мову і це дало нам змогу по'яснюватися з ним. М. Жак охоче розповідав нам про Францію, давав нам відповіді на питання, що цікавили нас, при переїзді через кордон виявив багато турбот про нас та про наші злиденні багажі.

На кордоні до нас приєдналося ще двоє якихось французів. Вони обмінялися з нами привітаннями і переказали нам через м. Жака, що за кілька годин наш потяг від'їздить до порту N. На наше запитання, як довго ми затримаємося і коли виїдемо до Франції, ми не одержали прямої відповіді.

— У всякому разі я не гадаю, щоби ви там довго затрималися, — вичіливо відповів молодший з двох.

Так чи інакше... а чимне поводження справило на нас гарне враження: одразу видно культуру європейців, які розуміють, що мають справу зрештою не зі звичайними собі робітниками, що їдуть на заробітки до Франції, але з людьми інтелігентними.

Місто N, як і всі подібні портові міста, галасливе і трохи брудне. Наші супутники спровадили нас до готелю і зняли для нас окрему кімнату. Тимчасово, правда, з нами замешкав і

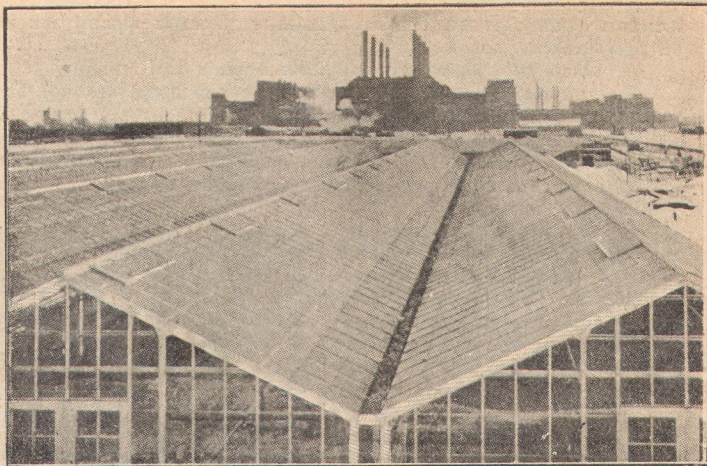
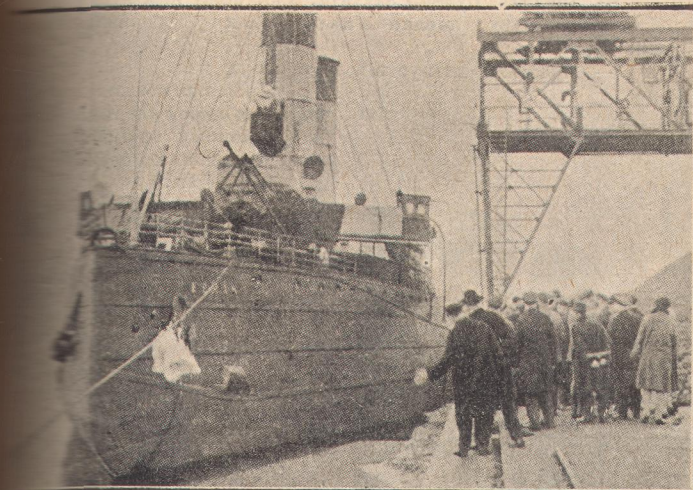
м. Жак. На завтра ми мали йти підписувати умову. Не точно, яка вона мала бути і це мене трохи хвилювало.

Після обіду пішли ми оглядати місто. Трохи неприємно м. Жак ні на крок не хотів відлучатися від нас, але що за биш — очевидно, так треба і хто знає зрештою, може це добре: на випадок чого, що б ми робили, не знаючи французької мови? До м. Жака приєднався ще якийсь сержант французької уніформи, який нам досі, по всьому, куди ми звичайно одягнені поїти було тяжко. Блукаючи по місту, ми попали на вулицю „Strada Noptei“ („вулиця ночі“) — це неширока вулиця з низенькими будиночками. Коли ми зайшли до неї, вона вся роїлася в йськовими різних рангів. Тут були румунські, французькі, грецькі уніформи. Між юрбою раз маячили чорнобронзові обличчя з блискучо білими губами між прихлхлих губ. Мурини були за більшістю одягнені в йськову французьку одіж.

Вікна в будинках — зашпугні завісами, зате на розпашаних дверях були розкриті балкони, що провадили в брудні подвір'я. З одного з них ми зайшли. Що це була за зворушлива картина!

Посередині двору стояла каса, до якої тягнулася довга прагнучих „вільної любови“. Тут за більшістю — чорні. Мурини, заплатять п'ять лей і сідає в чергу на лавку.

льодомом „Ермак“ у Кільській гавані, перед поворотом до Ленінграду. „Ермак“ провів крізь кригу понад сто миль і врятував команду одного пароплава, що зазнав аварії

Щоб використати спрацьовану пару великої Румельбурзької електростанції під Берліном, коло станції збудовано парники й оранжереї площею понад 10.000 кв. метрів

...че, поки приходить його черга йти до „едему“. Звідтіля виспівали спітнілий—здається, єдиний танок, коли муринам буває га-

Стоючи й спостерігаючи це не менше видовище, я несподівано почув близько себе українську мову. Це мене не мало здивувати, тим більше, що один із двох, що розмовляли, був у французькій уніформі.

— Ну, як же вам там жити?

— Та поки-що нічого. А що далі—хто його знає! Годують гарно, і то добре.

— А гроші вам коли дадуть?

— В Марсильї... 500 Франків...

Десятки здогадок закрутилися в моїй голові: українець у французькій армії! Здалеку виринали про добровільців, яких збирав з свій час Франція між чужою армією для збільшення війська...

Очевидно, такі ж самі думки мислили й Івана, бо він підійшов до українця у французькій уніформі й запитав:

— Дозвольте поцікавитись, чи ви дійсно вступили до французької армії?

Військовий тільки-що розкрив рот, щоб одповісти, але в цей момент він зупинився. Як із сержантом поспішили до нас і українець з французької армії витягнувся струною перед французом по рангу.

Для нас стало очевидним, що Іван не хоче ні на мент лишити без своєї опіки—це нарешті було вирішено. Військовий українець пішов, але десь далеко під корою його мозку в мене все таки крутилося, якесь не оформлене питання. Думав, що в Івана також.

— А-ай! Рятуйте!

— О-ой!

Врешті бійка: грек б'ється з французом. Обидва — військові. Француз, як і слід було сподіватися, була жінчина. Тепер вона цікавістю визирала з розчинених дверей і на її лиці світилася якась радість. Це одна з тутешніх проституток. Вся справа була в тому, чия черга була до неї йти; грек рахувався з правилами черги,

Заслужена артистка Республіки

М. І. Литвиненко-Вольгемут народилася в Києві в 1894 році в сім'ї робітника Київського арсеналу. В 1912 році закінчила колиш. „Киевское музыкальное императорское училище“ і того ж року вступила в трупу М. К. Садовського, де пробула два роки.

Виключні голосові дані М. І. Литвиненко-Вольгемут звернули увагу керівників Петербурзької музичної драми і її було запрошено туди на роботу. В музичній драмі М. І. Литвиненко-Вольгемут працювала до 1917 року, після чого переїхала на Україну. Співала в оперних театрах Києва й Одеси, а з 23 року безперервно працює в театрі Харківської Державної опери.

Постановою НКОСу 1926 року М. І. Литвиненко-Вольгемут дано звання заслуженої артистки Республіки.

а француз нізачо не хотів йти після „солоного“ грека.

Обоє військові вихопили ножі. Вже на щоді грека потекла червоним струмочком кров. На ганок висипало ще кілька жінок, вони в захопленні били в долоні, підпитували і підтримували своїми головами бійку двох самців.

Незнати, як би закінчилася вся ця історія, якби кілька військових французів не відняли у грека ножа і не пхнули французів у двері „едема“, просто в обійми його вибранки. З тим же озвірилим виглядом, як перед тим грека, схопив він за стан жінчину і потягнув її за собою за завісочки.

З якимсь дивним шумом в голові і перевтомою в ногах вернулися ми до отелю. Жак уже давно хропів, коли ми, сидячи поруч у п'ятні на ліжку, ділилися своїми враженнями. Обоє тривожило одне: завтрашній контракт і оцей дивний військовий—українець, якого зустрінули так несподівано на подвір'ї дома розпусти. Якось помімо нашої волі, помімо логічних доводів, проводився незримими нитками дивний зв'язок між нами і цим військовим з добірною українською мовою і французькою уніформою...

— Ну, нехай, завтра скаже нам своє слово,—промовив нарешті Іван, лягаючи на ліжко.

Заснули під ранок.

* * *

Які сумніви не обгортали б нас уночі, вони були розвіяні бадьорим ранком, що встав того дня над портовим містом. Ми йшли по вулицях насміхаючись одне з одного, згадуючи свої недавні страхи. Бадьорим кроком йшли ми з Іваном, з Жаком, та вчорашнім сержантом до установи, де ми, за словами Жака, мусіли підписати умову. Ми гадали, що це має бути якась комісія, або яке представництво від компанії, що збирала людей для фабрик.

— Прошу, тут...—сказав нарешті Жак, показуючи на невеликий будинок, на вхідних дверях якого було прибито бляху з відобра-

женням французького герба і двома написами: французькою та румунською мовою.

— Очевидно, консулат,— вирішили ми.

Але як тільки Жак пропустив нас через двері великої залі, ми зрозуміли, що знаходимося в якійсь військовій установі. За дерев'яною перегородкою, якою було переділено залю, провадилося, очевидно, урядування, а перед перегородкою кілька десятків військових у французьких мундурах, сидячи на лавках — очікували чогось.

— Тут ми будемо підписувати умову?— запитав я у Жака.

— Очевидно!— лаковічно відповів той.

— Вибачте,— але яке відношення має ця військова установа до тієї компанії, що набирає робітників до французьких фабрик?

Очі Жака раптом якось дивно забігали по боках:

— Бачите, я тут людина цілком збоку... я виконую лише те, що мені наказують...

— Нічого не розумію!

— А я починаю дещо розуміти!— зіщулив очі Іван, вдивляючися в почервонілу шию Жака.

— Зараз, панове, для нас усе буде ясно,— чемно, м'ярко промовив Жак.— Ви тут з паном сержантом заждіть хвилиночку на мене.

Ми сіли на лавку поруч сержанта і демонстративно одвернулися від нього: тепер було ясно, що його було приставлено до нас на роль вартового.

З хвилину ми з Іваном мовчки дивились одне одному в очі.

— Ну, що ти почав розуміти? Кажи!— прошепотів я.

— Те, що умова буде трохи відмінного характеру, ніж ми сподівалися.

По моїй спині пробіг льодок—перед очима несподівано став вчорашній українець у французькій уніформі.

— Іване, а що коли нам будуть ставити неможливі умови?

— Підпишемо і неможливі!— міцно стискаючи щелепи, прошепотів Іван.

— Ти ж розумієш, що нам тепер немає вороття!

— Ти так думаєш?

— Ясно! І вони це прекрасно урахували... З Румунська ні Чехи не приймуть...

— Значить...

— Значить, будемо слухати, якої вони нам заспівали...

— За кілька хвилин з'явився Жак у супроводі цивільного.

— Прошу!— хитнув він головою до нас.

Провівши нас коридором, пинився перед дверима. У цивільному ввійшов і за півхвилини повернувся.

— Entrez! *)

Ми ввійшли до кабінету за великим письмовим стів повний, з випещеним, з полковничими відзнаками, військовий. Він привітав Жака і знаком запропонував сідати.

— Parlent ils français?— звернувся полковник до Жака, показуючи очима на нас.

— Non, monsieur Colonel.

Із короткої розмови з полковником я майже нічого не зрозумів. Лише спіймав на раз слово „Марсіль“ дило на згадку про розмову двох: „Премію дадуть тій силі... 500 франків...“ Так, без сумніву, це була та історія.

Коли полковник звернувся до нас, його сите лице

повне виразу чемности, та готовності:

— Я чув, що панове хочуть їхати до Франції?— він, на наше здивовання, досить доброю російською мовою.

— Так,— відповів я.— Ми відгукнулися на заклик, яка запрошувала бажаючих їхати до Франції для роботи на фабриках.

— На фабриках?— ніби здивовано закруглилися брови полковника.

*) Ввійдіть.

**) Чи розуміють вони по-французькому.

***) Ні, пане полковнику.

Підчас перебування в Харкові робітничка Луганська делегація відвідала Наркома освіти т. Скрипника

М. І. ВЕРИКІВСЬКИЙ

Диригент Харківської Державної Опери

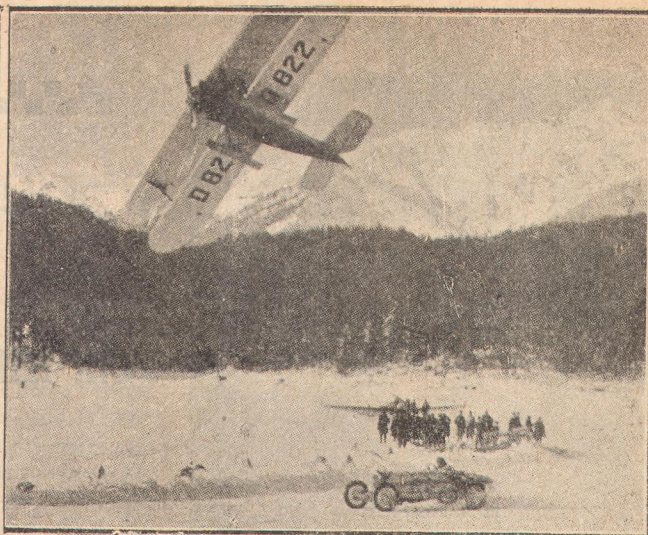
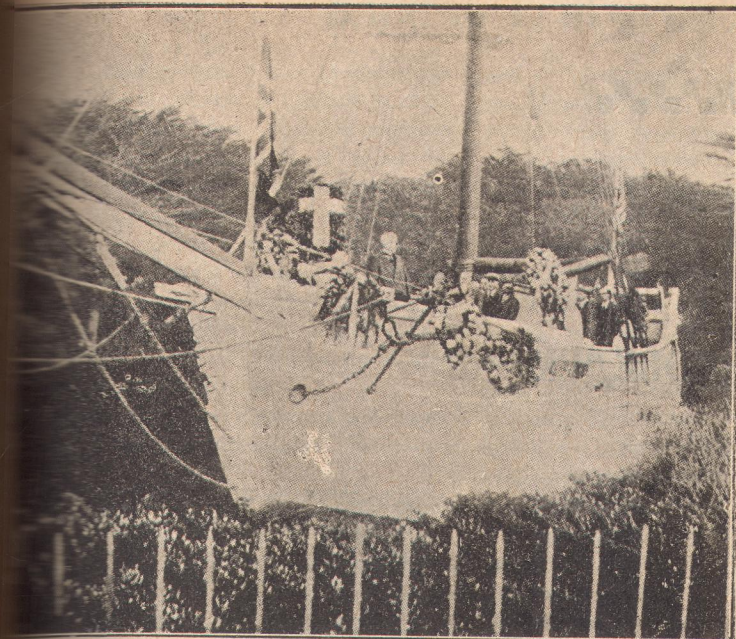
М. І. Вериківський (народився 1896 р. в Кременці на Волині)— композитор поштовтневої доби, відомий серед широких музичних кол, як талановитий автор численних музичних творів. Компонувати почав з 1914 року. Твори його відзначаються складністю фактури і форми та свіжістю звукотворення. Хори „На майдані“, „Час пожеж“, „Крокове коло“, „Сонячні кларнети“, „Сюїта“, ораторія „Маруся Богуславка“, романси, симфонічний твір „Веснянки“, і нарешті перший український балет „Весняна казка“, що його прийнято до постановки в Хар. Державній Опері і включено в репертуар наступного сезону.

Музичну освіту М. І. Вериківський дістав в Київській консерваторії по класу теорії композиції проф. Яворського і закінчив її зі званням вільного художника. Почав працювати в Києві, як композитор і диригент в театрі ім. Михайличенка, де дав музику до постановок „Небо горить“, „Карнавал“, „Універсальний Некрополь“, та „Сорочинський ярмарок“. Одночасно М. І. Вериківський був диригентом національного хору, що потім перетворився в хор-студію ім. Стеценка.

З симфонічним оркестром М. І. Вериківський виступив уперше на виставці „Сім років музичної культури на Радянській Україні“, де диригував своїм першим симфонічним твором „Веснянки“.

З 1926 року на протязі двох сезонів був диригентом Київської опери, де диригував такими виставами: „Тарас Бульба“, „Фауст“, „Севільський Цирюльник“, „Євген Онегін“ та „Лебедине Озеро“. В 1928 році М. І. Вериківського запрошено до Харківської Державної Опери, де на протязі сезону він диригував виставами „Євген Онегін“, „Лебедине Озеро“, „Русалка“, та виявивши у мистецтві диригування велику музичну культуру і неабиякий хист.

Перегони літака з автомобілем у Німеччині. Такі перегони було уперше влаштовано двадцять років тому, коли аероплан робив першу спробу змагатися з автотранспортом. Тепер, навпаки — автомобіль намагається похитнути авторитет літака, як найкоршого засоба сполучення

Сан-Франциско (Сполучені Штати) Амундсену поставлено невеличке судно „Гйоса“, на якому славетний дослідник країн у 1901 році проплив навколо північного узбережжя Америки через північно-західний прохід

— Але це вже було дуже давно, коли приїздила комісія до

— Не далі, як два місяці, пане полковнику.

— Полковника освітілося чемною усмішкою:

— Цілоком певно: саме два місяці тому було відправлено транспорт чужоземців, що їхали на роботи до Франції. Але тепер уже Франція більше не потребує в чужих руках, вона має досить своїх... Може курите?—простягав на свій портсигар.

— Так, але ми ж саме тепер умовлялися із представником, що сидить у Варшаві і досі. Вони ж власне нас і допомагали Залуцькому.

— Пан полковника зробилися смутними:

— Hélas! *) Із слів пана Залуцького я кілька-що сам переказав, що представники різних промислових компаній замало вміють в нових курсах економічної політики Франції, багато провадять справ на свою руку. Ви, як люди інтелігентні, і в той же час як офіцери, можете зрозуміти, оскільки це дійсно відбувається іноді в справах. Так от і зараз: це ж великий гріх—втяти вас у таку історію: направити вас до фабрики, які вже більше не набирають робітників!

Справа дійсно оберталася несподівано: виходило так, що ви були непотрібні. Але тоді навіщо ж нас сюди приїхало? Навіщо уряд поніс на нас певні затрати, навіщо, наприклад, полковник витрачає тут на нас свій час?.. Ні, щось тут не так.

— Заввага! гадуюча усмішка в лівому кутку Іванових губ говорила про те, що він теж розумів справу інакше, ніж її представник. Обережно почав я:

— Який же вихід із такого становища бачите ви?

— Полковницькі руки розвелися по зеленому сукну:

— Крім співчуття, нічого не можу принести вам.

— А може ви могли б для нас зробити хоч це, щоб нам дали папери, по яких би ми могли переїхати до Франції?.. Ми б самі відшукали там роботу.

— Hélas! При всьому моєму бажанні не можу. В мене немає ніяких підстав для того, щоб дати вам перепустку на французький берег.

— Заввага! що приготувався висловити свої сумніви з прикладом „наївності“ поведінки представника у Варшаві, коли почув голос Івана. Від нестримного хвилювання він металевими нотками. Ліва щочка Івана пересмикувалася вгору.

— З вас дуже весела людина, пане полковнику!—вищидивився стиснені щелепи.

— Що?—здивувався полковник.

— Гай-гай.

— Дуже весела! Ви, очевидно любите забавитися... Знаєте, є така мила дитяча гра: кішка з мишкою... Але мені ця історія набридла! Чуєте? Спіймайте ви нас зі своїми агентами може й спіймали, але гратися нами ви не будете! Признаюся, я сам дивився, як задерев'янілий, на це зелене обличчя, на цю перекилену через стіл постать, на перекривлені губи... Ну що, коли...

Залуцький і добродій цивільному вмиг опинилися коло Івана, готові на знак полковника схопити його. Але полковник знаку не давав. Трохи відхилившись від столу, він пильно вдивався в Іванове обличчя. Усмішка у нього зникла, і на зміну їй прийшла хижість, що висунула нижню щелепу і засвітила зелені вогники в очах.

— Ти питаєш у полковника, — обернувся Іван до мене; — де вихід? Ось він: на його столі, під прес-пап'є! — ткув він рукою на якийсь папір, що лежав коло полковника.

— На цьому папері потрібний наш підпис, тільки один розчерк пера — і готово. Знаєш ти, що це за папір? — Умова про службу в чужоземному легіоні! Чужоземний легіон, це той, куди набирають всіх піддонків усіх націй, всіх розбійників, непоправних злодіїв, всіх, кому ніде в інший спосіб розбити собі голову, всесвітнє сміття замітається туди для того, щоб потім поводитися із ним так, як поводитися з сміттям. Там, де жалко свого м'яса, посилають чуже! В часи затишшя ми будемо чистити клозети, помийники французького війська, в часи походів — нами будуть затицати найнебезпечніші прогалини. Чув? Марш до „чужоземного легіону“! От тобі і вся твоя фабрика. Чи не так, пане полковнику?

Напруження досягло найвищого пункту, коли воно несподівано дико прорвалось:

З крісла залунав нестримний регіт. Полковників живіт аж трусився дрібним, спазматичним сміхом. Лице набрало веселого навіть доброго виразу:

— Ха-ха! — давився він сміхом, — та це з вас превеселий чоловік! Оця вся тирада — тільки для такого фіналу! Ха-ха! Ну для цього я вже вам прошу всі ваші провини, навіть тоді, коли ви будете в уніформі легіонера. Ха-ха-ха!

Іван лишився стояти, не зводячи гарячих очей з полковника:

— Читайте умову! — задихався він. — Читайте, всеодно ж ви знаєте, що ми тепер мусимо підписати!

— О, цілоком ні! — споважнів полковник. — Про насильне підписання договору не може бути й мови. Все робиться тільки добровільно. Про це прошу пам'ятати!

— Ви дуже добре знаєте... — наступав Іван.

— Вибачте панове, на жаль, я не маю часу провадити з вами далі розмову. Мені лишається подякувати вам, — звернувся він до Івана, — за те, що ви мені полегшили завдання. Що ж до ознайомлення вас з умовою, то це зробить м. Залуцький.

— М. Залуцький. Заведіть їх до кімнати № 3, хвилини за двадцять там буду і я.

І. Гаденко

УСІХ МИ ПОВЕДЕМ

Із заводу
до юридичної
консультації

З грюкотом
кованих
підшов

Практикант прийшов —
Знав він суд
лиш старий —
за прокламації,

До „права“
підійшов,
як до станка —

Покажуй-но
всі свої
гвинтики!

Директива мені, бач, така —
До тебе
треба мені

звикнути..
Кодекс праці —
знайомий товариш!

Земельний —
цей розжитає всі трони!

Аліментний —
прикрутить, як кашу заварити!

Кримінальний —
заходи
соціальної оборони.

От тільки —
цивільне право!

Люблю говорити прямо!
Проходять тут непмани
орендандарі,
комісіонери,

Спадщина,
підряди,
проценти — дароване.

Для всіх тут відкрито двері
І всі надривають горлянки
одне-одному.

І яка тут потрібна голова,
Щоб у цьому
смітті

Розібралась
і позицій не здала

В радянськім
житті!

Чим же
відмінне
право радянське

Від буржуазного права?
Одиниці
невже тут не коряться
Громадській справі?
І раптом
так яскраво
блиснули слова

Четвертого артикулу кодексу
І така радість
жили налила —

В колектив
одиниці
сходяться!

„Для зросту продукційних сил країни
Радянський уряд України
Дає всім громадянам певних прав,
Якщо тих прав
хто сам не змарнував“.

Тут все!
Весь кодекс!
Всі закони!

Тут — спайка мільйонна!
Тут — наше поривання
За краще господарювання
Тут — кожен
будь
творцем —

І авангард
і подорожній
Усіх ми поведем
Маршем переможним!
Не „свату
власність“ —

буржуазну ікону,
Не егоїзм,
не визиск,
не руїну —

Зростання продукційних сил країни
Вписали ми собі
в закони!

Із заводу
з грюкотом
кованих
підшов

Практикант прийшов
До консультації.
Знав він суд
лиш старий —
за прокламації.

ВАСИЛЬ ГРИГОРОВИЧ КРИЧЕВСЬКИЙ

В. Г. Кричевський є дуже характерною постаттю на фоні українського мистецтва. Його вплив на мистецтво позначається починаючи від так званого ужиткового мистецтва (кімнати) і кінчаючи наймолодшими (кімнати). В. Г. — народний художник в повному сенсі цього слова; його мистецтво має мас і для нього і потрібне. Не випадково згадується універсальність В. Г.

Починаючи свою діяльність в Харкові в архітектурних майстернях Загоскіна,

він, попереджуючи шукання Нарбута та Мозолевого, використовує набутий старі української графіки, другий шлях був значно важчий: В. Г. почав компонувати свої обкладинки з мотивів народного мистецтва, це було тим важче, що рисунок і фарби доводилося переносити з других матеріалів на папір, надаючи їм властивості графіки. Як правило у В. Г. його обкладинки не є малюнок з дерева або з вишиванки перенесений на папір (чим грішать і сучасні графіки), а є дійсно графічний твір. Обкладинки та малюнки В. Г. органічно зв'язані з площею аркуша і цим відмінно відрізняються від сучасних їм робіт.

В малярстві В. Г. виявив себе як майстер рисунку та тонкий кольорист. Від його малюнків віде класичністю в кращому розумінні цього слова. Тісно з малярською діяльністю В. Г. зв'язана його робота в театрі Садовського та в Українському Державному театрі. Зараз нам, звиклим до рафінованих декорацій Меллера, Петрицького, Хвостова, важко собі уявити ролі і значіння Кричевського як декоратора, але вона колосальна.

Останніми роками В. Г. робить в кіно. Він оформив постановки: „Тарас Трясило“, „Тарас Шевченко“ і т. інш.

Тут він виявив себе як тонкий прекрасно обізнаний в матеріалі старого українського побуту та мистецтва майстер. Ці постановки варт було б видати як ілюстративний матеріал до побуту тих часів.

В коротких словах важко окреслити діяльність В. Г. і хоч намітити його значіння для українського мистецтва. Досить згадати, що сучасний „Український Модерн“ має свої корні в будинкові Полтавського Земства. Зараз будівлі в цьому стилі розкидані по всій Україні; є низка таких будівель і в Харкові (Художній Технікум, будинок Бойка і інш.). Значний вплив на дальший шлях українського мистецтва мають і інші гатунки творчості В. Г.

В. Г. Кричевський

Постать В. Г. не буде ясною, коли обминути його громадську та наукову діяльність. Багато зробив В. Г. в справі теоретичного вивчення українського народного мистецтва; на превеликий жаль велика робота В. Г. згоріла в Києві разом зі збіркою народного мистецтва, що мала згодом перейти до м. Харкова. Як громадський діяч В. Г. виступав як ректор Київської Художньої школи, потім як один з фундаторів і ректор Української Академії Мистецтва. Велике значіння має і педагогічна діяльність В. Г. перше в кустарних майстернях Ханенкової, згодом в Київській Художній школі і вже під час революції в Академії Мистецтв (нині в Художньому Інституті) та в архітектурному Інституті.

Кажучи все це треба мати на увазі, що мистецький шлях В. Г. далеко ще не завершений.

Останні його графічні роботи говорять за нову фазу розвитку. Будемо сподіватися, що радянська громадськість сприятиме творчості В. Г. Кричевського.

Ми зовсім не багаті на графіків. І хоч Україна має всевітньо відомих художників-графіків як от Нарбут і Касіяна, що ними може пишатися все ж у культурному розвитку своєму ми йдемо безупинно вперед і кадри нові палановитих і досвідчених художників нам дуже потрібні! В. Г. Кричевський в розвитку нової культури — фігура найяскравіша.

Д. Ч.

В. Г. Кричевський. Обкладинка до книжки

Това та Шпигеля, В. Г., багато працював над собою, набуває великого прочого умінь. Перші його роботи відносять на собі впливи тодішнього еkleктицизму, але згодом творчість В. Г. йде новими шляхами. Він творить синтетичний український стиль. Будівлі, збудовані для Харківського Археологічного З'їзду і яскраво виявилися в будинку Полтавського Земства (1907 р.).

Важко відмітити, що В. Г. не відкидає старих вироблених форм (як це робили трохи пізніші українські архітекти Лукомський та Альошин), а творить на ґрунті народного мистецтва зовсім нове і оригінальне. Будівлі, проєктовані ним, позначаються надзвичайною конструктивністю та відсутністю зайвого, непотрібного. Менше значіння В. Г. має в графіці. Він перший український графік в сучасному розумінні цього слова. Він пішов новими шляхами: з одного боку

В. Г. Кричевський, Краєвид. Збірка проф. Мірзи-Авак'яну

ДО ШКОЛИ І ПРАЦІ

Безугавний шум, гомін і галас...

Кожний куточок великих, світлих коридорів наповнено цим шумом і галасом. Це перерва між лекціями в четвертому основному дитячому будинкові сліпих імени Короленка.

Хутко сновигають дитячі постаті. Ось біжать по сходах наввисхідні, ні на одну мить не замислюючись над тим, куди їм треба йти, не боючись впасти...

Здивовано дивлюся на них.

— Це ж сліпі, — думаю, — як же вони так легко орієнтуються в цих незчисленних коридорах, де я, видюща, заплуталася. Як можуть вони так вільно пересуватися? За кожним їхнім кроком у мене завмирає від страху серце... Упаде... Ось-ось наткнеться на хлопчика, що йде назустріч.

— Як досягли ви таких успіхів? — звертаюся до зав. школи тов. Булака.

— Ми забороняємо дітям ходити вкупі, взявшись за руки, вони повинні привчатися бути цілком самостійними. Школу поставлено на цілком особливих принципах, — відповідає він. — Ми їх виховуємо так, щоб у радянській дійсності вони не були тягарем для держави, але й давали посильну користь...

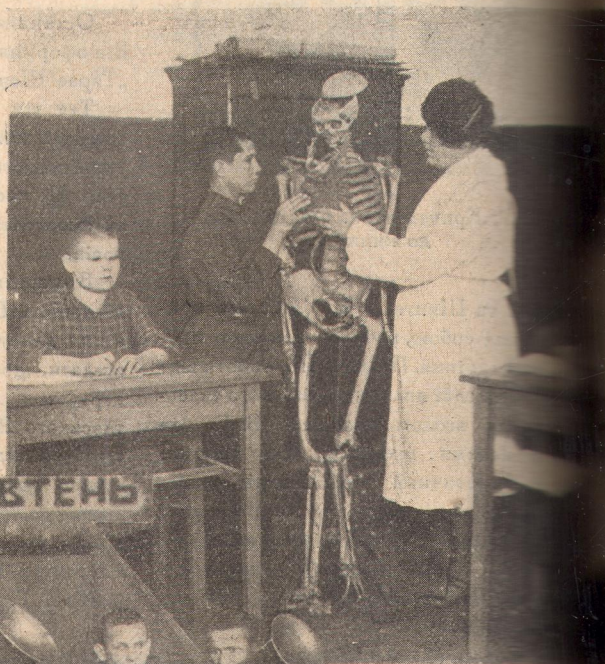
Дійсно, школу цю, беручи на увагу мізерні матеріальні засоби і маленький бюджет, поставлено ідеально.

Маленькі пансіонери-учні сами себе обслуговують, сами прибирають, вільно ходять вулицями, не потребуючи чужої допомоги.

Ось велика світла кімната. Спальня. В два ряди, в ниточку витяглися ліжка, акуратно вкриті ковдрами. Ніде

класах... Намагаються випередити один одного. ступної перерви...

В молодшій групі, під проводом сліпої-викладачки читання.

Маленькі пансіонери-учні сами себе обслуговують, сами прибирають, вільно ходять вулицями, не потребуючи чужої допомоги.

Ось велика світла кімната. Спальня. В два ряди, в ниточку витяглися ліжка, акуратно вкриті ковдрами. Ніде

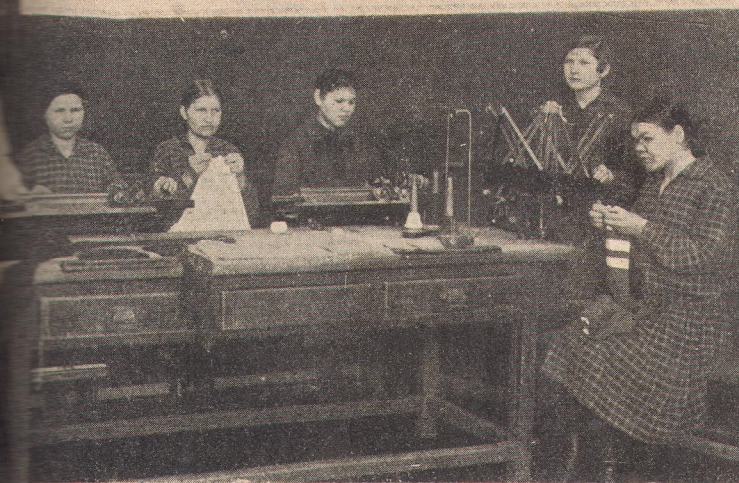
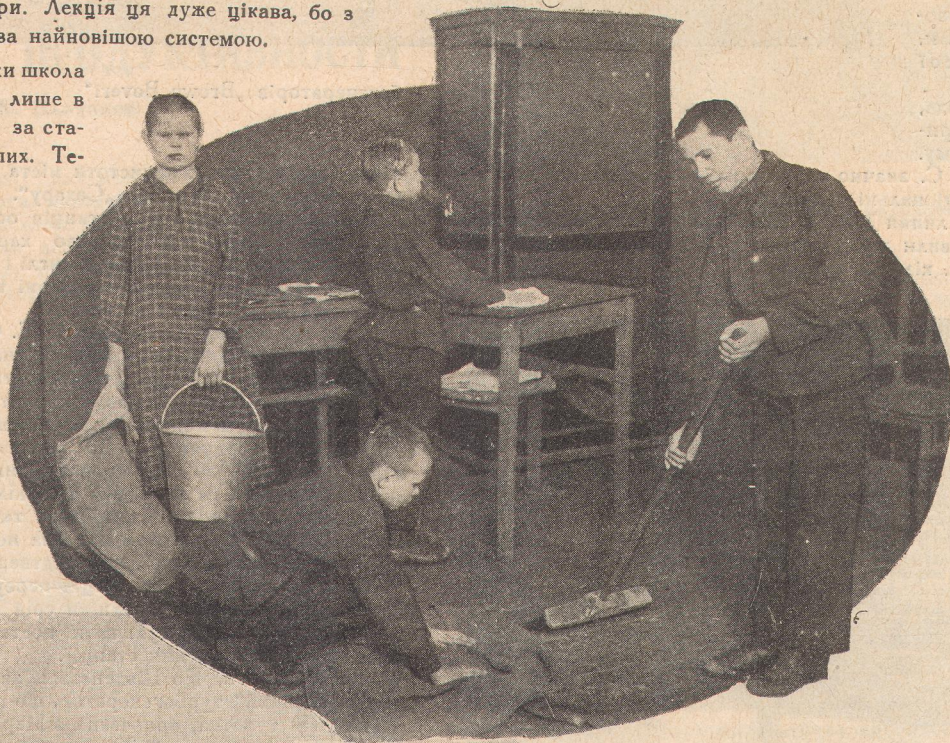
Друга... Чи багато... ють, як...

приспосовано спеціальну подвійну дошку, зроблену бік увесь складається з симетрично в рядок розташованих отворів, а на другій дощечці з внутрішнього краю заглибини завбільшки з шпилькову голівку. В цю дошку вставляють аркуш грубого паперу, а потім по отворах наколюють окремою голкою, спеціально для цього зробленою голкою, неначе нанизуючи намистинки на ниточку, на картонні групи. Тут уже проходять суспільствознавство, алгебру. Величезний кістяк стежить за нами з одного кутка

класу. Іде лекція алгебри. Лекція ця дуже цікава, бо з цього року її ведеться за найновішою системою.

Штермерівські ящики школи від Наркомосу лише в рідкісні доводилося вчитися за старим способом. Це дуже важкою для сліпих. Тесами, цим ящикам, дуже легше... Ящик внутрішній виділяється (лежать кубики оббиті залізом), рельєфно вибито цифри, розташовані тощо.

Діти розв'язують завдання за допомогою маніпуляторів, спеціальній дошці, як ми це бачимо на папері.

рукоділья — для дівчат. Діти викидають передо мною купу різноманітних виробів. Діти їх вив'язали сліпі на панчішних машинах, ось вони... Діти сплели маленькі 8—9 літні дівчатка, — каже вчителька. Їх із шпату. Робота чиста, акуратна. Діти вишивають, біла з рожевим, блузка, дуже добре пошита. Діти вив'язали, що все роблять люди, не бачивши того, що в руках. Діти майстерня. Тут працюють і хлоп'ята і дівчатка. Для дітей, що не встигають в науці, не бачають, що роблять, тут виконують кустарним способом і здається, що

особливої користі вона не може дати сліпим... Проте, і це професія, що на поганий кінець сліпого прохарчити може.

Колектив дуже дружній і суворо ставиться до кожного, навіть найменшого злочину, заподіяного ким небудь із дітей.

Цікавий такий момент інтимного життя вихованців.

Граючись на дворі, один хлопчик знайшов голуба, привів його до себе в спальню і заховав у свою шаховку. Там він його нишком годував. Другий хлопчик, користуючись з відсутності першого, викрав голуба і сховав його в своїй шаховці. Злочин було викрито випадково. Голуб заворкував, хазяїн почув і зрозумів, що у нього викрали

птаха. Хлопчик признався і найбільше боявся, щоб про це не дізналися на загальних дитячих зборах, бо діти дуже суворо засуджують тих товаришів, що провинилися.

Діти випускають журнал „Наші думки“. В ньому пишуть оповідання, вірші, нариси. Дуже захоплюються „Вікторіною“.

Часто влаштовують вечори-концерти. Діти сами

беруть в них активну участь. Роботу в будинкові провадять спеціалісти... Діти перебувають під доглядом лікарів. Багато вихованців, що скінчили школу, вступають до вузів, партшкіл, ідуть на виробництво. Четверо випускників цього року вступили до музпрофшколи.

Може здаватися дивним, як зумів сліпий вчитися в профшколі й інституті, де частенько й видючі не справляються з навчальними планами. Але всі сумніви щодо можливості цього розсіплюються на порох, коли згадаємо, що не далі, як минулого року один сліпий закінчив з чималим успіхом Харківський Інститут Народного Господарства і зараз працює на посаді прокурора.

Досяг цього цей сліпий оригінальним способом, з'єднавши свою голову з очима видючого чоловіка: за весь час вчення він мав при собі підчитчика, що допомагав йому орієнтуватися в навчальному матеріалі.

Дуже цікаву спробу зроблено в цьому році. Одну з груп школи (3-ю) передали в цьому році в 58-у трудову школу до видючих. Діти вчать вкупі з ними і перший триместр показав, що сліпі не відстають від видючих.

— Як видно, спроба ця дасть добрі наслідки, — каже тов. Булаг, — і згодом здобуде права громадянства.

— Про нас нічого не каже преса, нічого не знає широка маса, — скаргиться завшколою. І він має рацію. Широка маса дійсно нічого про неї не знає. А не шкодило б, бо ця школа має великі перспективи і майбутню її, безперечно, залежить і від громадської уваги.

Непомітно, не висловуючись, культурні робітники роблять велике діло: до знання й праці ведуть учнів.

Тіна Кирилова

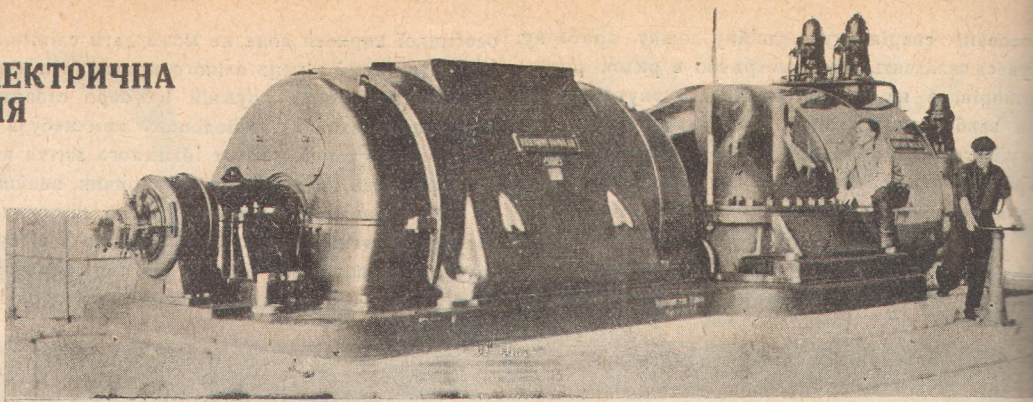
ХАРКІВСЬКА ЕЛЕКТРИЧНА СТАНЦІЯ

М. Надвістраний

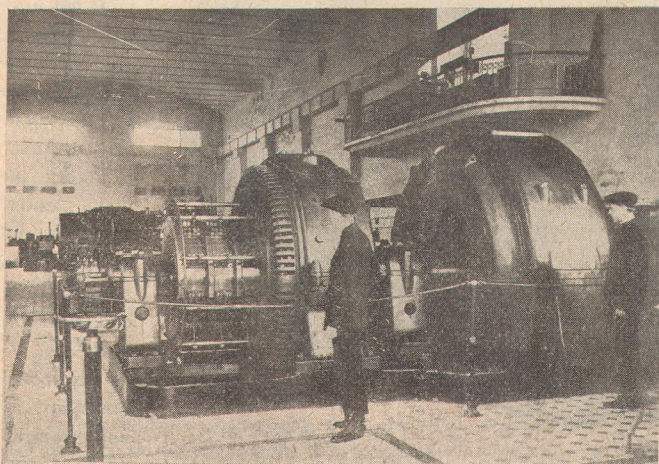
Громадяни столиці УСРР (та хіба тільки вони одні?) ознайомилися з Харківською Електричною Станцією тільки тоді, коли їм у пітьмі осіннього вечора доводилося пішаком йти, скажемо, з Лисої Гори на Заїківку.

Це було, правда, уже давненько. Приблизно... рік тому. За цей час Х. Е. С. значно виросла, набрала свіжих сил та викинула свої функціональні аномалії.

Приблизно з липня 1928 р. Харківська електрична станція очунала. Її віджили два турбогенератори типу Brown Boveri and C-je по 8 тис. кіловат кожний.

Один із турбогенераторів „Brown Boveri“

Маріупільська турбіна (2.000 квт.)—жене трамваї

Стара, рипуча „турчанка“ мусила поступитися своїм місцем і стати на задніх позиціях в резерві.

Нині Харківська електрична станція дає вже 22 тис. кіловат, а може дати з усіма своїми установками 25.700 кіловат.

Надземними й підземними кабелями вона жене енергію для трамваїв, помпує воду на найвищі поверхи будинків, жене ка-

налізаційними рурами нечистоти міста, аж геть далеко ківську біологічну станцію—„Сахару“.

Крім цього своїм током станція освітлює вулиці вокзал. На її токові варять пиво харківські броварі, скають газети та журнали (в тім числі і наш журнал „Воскресіння“), друкарні. Навіть паровозні майстерні та завод „Серп і Молот“ звертаються по допомозі до станції.

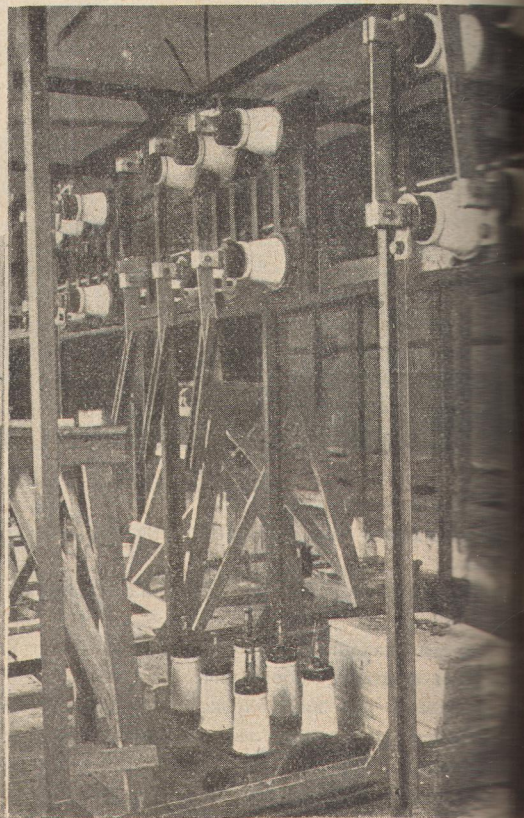
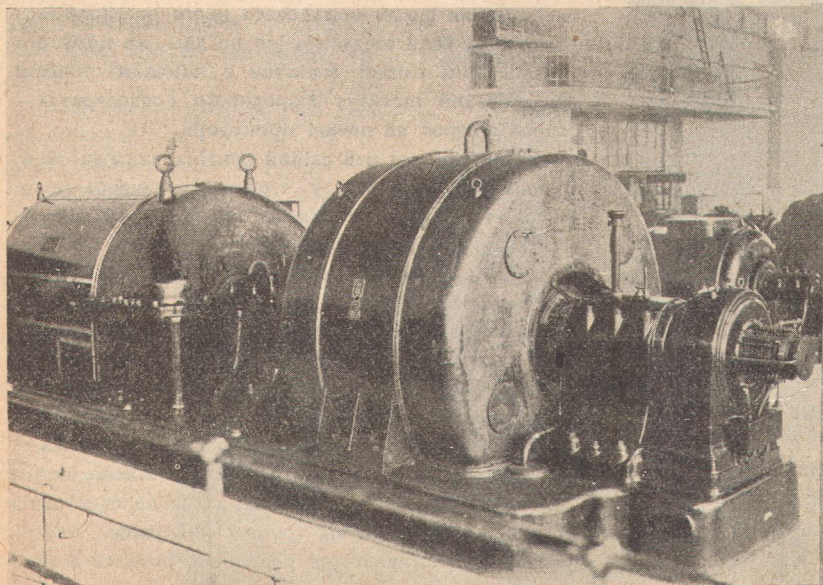
Поки що нікому з абонентів Х. Е. С. не відмовляла в енергії. Як буде далі—невідомо, бо на обрії індустрії на Харківщині, над Дінцем виростає й міцніє Х. Е. С.ові—Есхар, що має постачати енергію для України. Зростання могутності Харківської електричної станції величезне. Її продукція за 17 рік складала 35 мільйонів кіловат-годин, в 28 році—50 мільйонів кіловат-годин, а в 29 році—63.500 тис. кіловат-годин.

Можна бути спокійним, що це так буде. Варті слухати, як гудуть та дзвонять два новенькі турбогенератори по 8 тис. кіловат кожний, щоб підтвердити цю певність.

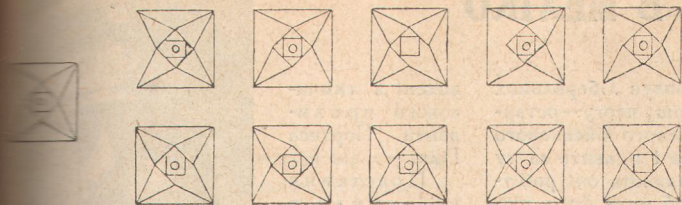
Слід ще згадати, що станція переустатковує навіть нім словом європейської техніки свій розподільник енергії, дасть змогу краще регулювати постачання енергії, шити саме навантаження станції.

Шкода тільки, що Південсталь зазіхається на „маріупільський“ турбогенератор, що працює нині в трамвай. Ця турбіна, привезена з Маріуполя за 100 тис. рублів, вже заробила для станції 300 тис. рублів. Робітники станції, що коли вибуде з роботи ця турбіна, доведуть до поверта

тися за допомогою до не нависної усім „турчанки“.

Недоброї пам'яті „турчанка“, що псувала нерви харківчанам. Праворуч нове розподільне устаткування станції словом європейської техніки

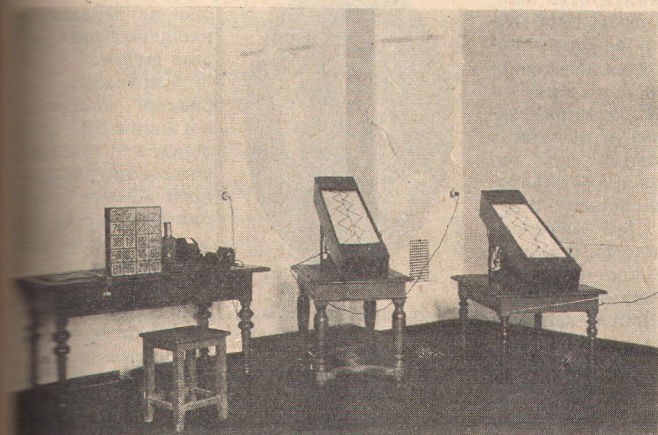

Деякі з тестів психотехнічного кабінету Південних залізниць

ПІДНЕСЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ

К. Платонов

ПСИХОТЕХНІКА—наука дуже молода. За її початок можна вважати 1910 рік, коли правління американського акційного товариства трамваїв звернулося до професора психології Мюнстерберга з проханням добрати найздатніших кандидатів на посади машиністів. Мюнстерберг перший почав працювати на ниві психотехніки, про практичне застосування психології до завдань куль-

За цими апаратами випробовують робітників

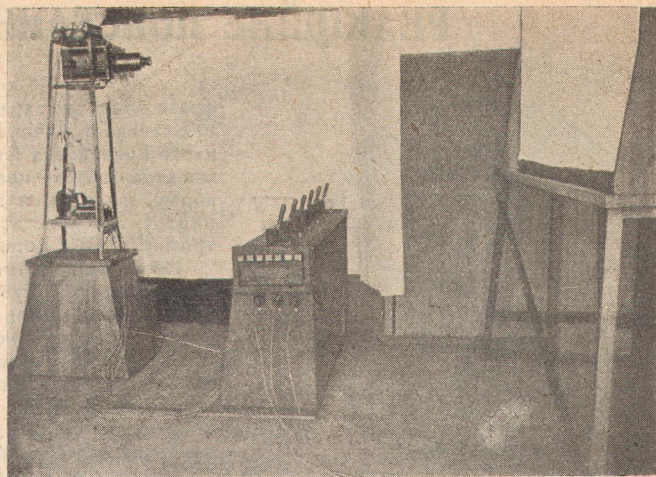
тури, або, як він сам її назвав,—психотехніки. Тепер за кордоном усіх транспортників приймають тільки за профдобром. В Радянському Союзі, де береться на увагу не тільки виробництво, а й робітників, більше значіння має не профдобір, а профконсультація.

Професії, відповідальні і соціально важливі, нині ще раз оцінюють психотехнікою.

Більшість професій, зв'язаних з залізничним транспортом, такі. Тому легко зрозуміти, що залізниця у нас уперше використовує психотехніку. Нині в Союзі нема майже жодної залізниці, де не було б психотехнічної лабораторії. У нас у Харкові є одна з найбільших у Союзі лабораторія психотехніки залізниць. Крім теоретичного розроблювання методів психотехніки, робота її йде в трьох напрямках:

1. Виробнича психотехніка, себ-то профдобір низки відповідних професій: залізничні бригади, рахівники, телефоністки, машиністи й помічники начальників станцій та інш.

2. Психотехнічне вивчення осіб, що на них падає вина за нещасливі випадки то-що.

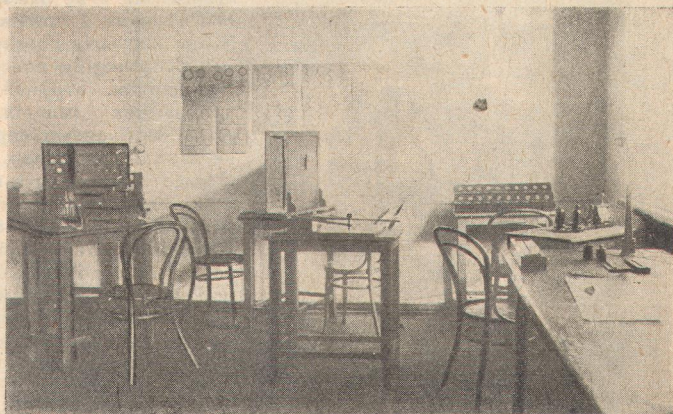
Апарат для дослідження здібностей паровозного машиніста

3) Шкільна психотехніка, себ-то досліджування кандидатів до залізничних шкіл (профшколи, технікуми і фабзавучі) і дальше стеження за їхніми успіхами. Цей останній напрямок має найбільшу вагу, наближаючись до профконсультації.

Хоч лабораторія існує три роки, проте досліджено вже біля 7 тис. осіб і досягнуто великих, суто-практичних результатів. Так, коли приймають тепер телефоністок, психотехнічний іспит обов'язковий.

Про досягнення шкільної психотехніки найкраще говорять цифри. На підставі досвіду всіх кандидатів розбивається на п'ять груп. Перша група—найкраща, п'ята—найгірша. Спроби провадяться перед іспитами. З торічних кандидатів у технікуми задовільно витримали іспити з 1-ої групи 100%, з 2-ої—78%, з 3-ої—54%, з 4-ої—26%, з 5-ої—0%. Проти таких цифр не заперечить ні один скептик.

Найбільше гальмо в справі широкого розвитку психотехніки, того співробітництва виробництва й науки,—це мале ознайомлення широких мас з її завданнями й цілями. Скептичне недовір'я ґрунтується на незнанні. І нині, коли всі способи підвищення продуктивності праці треба використати, те гальмо, що стоїть наперешкоді одному з них—психотехніці, треба усунути.

Апарати психотехнічного кабінету Південних залізниць

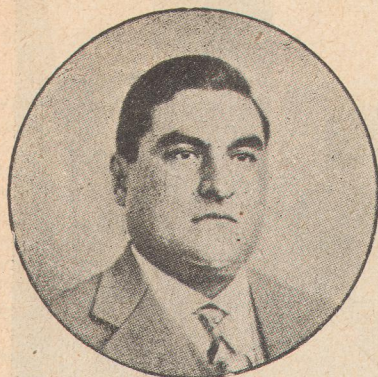
П. Коломієць

ОБЦЕНЬКИ

Тримайся, народе. В залізний вік
дорога важка й непротоптана.
Дорога така—як залізний крик
під гули розгromів і ропоту!

Тримайтесь, селища і города,
тримайтесь, країни народжені.
Трояндно надійдуть нові літа
колесами віку тривожного.

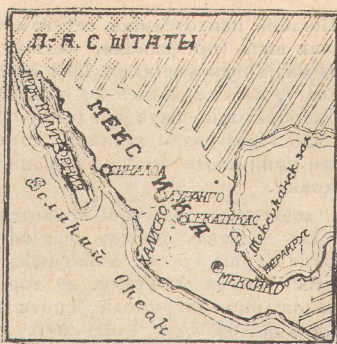
РЕАКЦІЙНЕ ПОВСТАННЯ В МЕХІКО

Тимчасовий президент Портес Гіль

МЕХІКО звуть країною революцій—там невинно точиться боротьба різних угруповань, яким піддають жару Сполучені Штати Америки—північний сусіда Мехіко користується з кожної нагоди, щоб зміцнити свої позиції в державі, де добувається десяту частину світової нафтової продукції.

В Мехіко має чинність революційніша конституція, діють закони з охорони робітництва, видано багато постанов про земельну реформу—але до останнього часу більшість цих добрих намірів залишається на папері. Ліва

Мапа Мехіка. Повстанці захопили території на північ від Дуранго й на схід від Веракруса

фразеологія, що характеризує ліберальних мекіканських діячів, в першу чергу—останнього президента й сучасного військового міністра Кайеса—правила і править за ту зброю, якою вони замилюють очі робітництву й селянству, щоб мати його підтримку в своїй боротьбі з реакцією.

Неорганізованість робітничої класи, ворожнеча між тубільним населенням і білими, повна вагання політика жовтих профспілок спричинилися до того, що робітництво не являє собою компактної маси, яка може диктувати свою волю урядові. Що правда, вплив компартії росте, але вона ще не може досить охопити мекіканський робітничий рух.

Селянство завжди стає на бік ліберального уряду, як що той обіцяє ділити землю. Проте, гаряча пора таких обіцянок припадає на передвиборчі періоди, потім стару програму потроху забувається.

Все ж таки, протягом президентства Кайеса було проведено деякі робочі реформи, поширено земельне законодавство й заведено більш-менш суворий закон проти чужоземних промисловців, що загрожували цілком захопити мекіканську індустрію. Щоб зберегти добрі взаємини з могутнім сусідом—Сполученими Штатами—окремими актами було забезпечено власність і нормальну роботу американських підприємств.

Кому впало за Кайеса—це по пам. „Свята католицька церква“ донесла до нашого часу величезні скарби, награвані сторіччями й не бажала поступитися своїми правами й привілеями, що належали їй ще від часів розквіту інквізиції й іезуїтів. Всі реакційні повстання не обходилися без церкви, втручання чужоземних імперіалістів у мекіканські справи завжди проходило за згодою „святих отців“. Законодавством, що позбавило церкву скарбів і привілеїв, Кайес набув собі в її особі вічного ворога, але підтримка робітництва забезпечила здійснення заходів, скерованих, проти цієї реакції.

Після впертої боротьби духовництво примушене було скоритися й на ознаку протесту проголосило страйк—припинило службу у великому соборі в столиці—місті Мехіко.

Кару на смерть Толара—католицького фанатика, що вбив новообраного президента Обрегону—церква використала, щоб оголосити страченого за мученика. Агітація проти демократичного ладу вибухнула з новою силою й нарешті вилилася у формі озброєного реакційного повстання.

Церковники використали особисті інтереси колишнього міністра Гільберто Валенцуела, що прагне стати за президента, й деяких вищих військових чинів, що незадо-

волені з тимчасового президента Портеса Гіля.

Повстання вибухнуло в кількох місцях одразу й реакційним силам пощастило захопити деякі штати, розташовані на сході на північний захід від Мехіко. Таким способом столицю було відрізано від важливих портів на сході й від американського кордону. Оскільки уряд було розпорошено, він не зміг у

Кол. президент, сучасний військовий міністр Кайес

Генерал Ескобар командувач армії акціонерів

Справжній характер повстання виявився швидко—генерал Ескобар, командир реакційного війська, не вважав за потрібне скасувати амністію засуджених політичних злочинців, скасував усі скеровані проти хівництва.

Сполучені Штати додержували двоїстої позиції—інтереси американських промисловців у достатній мірі забезпечували існуючим законодавством, але повстанців може відкрити нові перспективи. Тому Штати не стають одверто на боці військам Ескобара й не відмовляються від дипломатичних зносин з ним.

Дент Гувер, як не вірить в успіх повстання і вважає за цільне підтримувати конний уряд.

Урядовська армія вирушила з Кайеса, але вже здобула перемог над повстанцями. Річу тим, що слідок участі безземельних міщиків в армії Ескобара від неї відійшли селяне, а робітництво теж підтримує уряд.

У тилу повстання селяне організували бровні загони й шкоджають повстанцям реакціонерам зброєю провіант.

Урядовські розвивають на своїх вже вибили повстанців з кількох важливих пунктів.

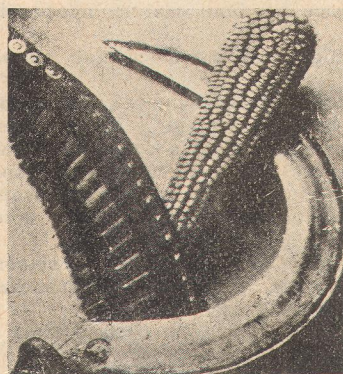
Зараз військові дії з перемінним успіхом, але мало по малу урядовська зміцнює свої позиції. Загони повстанців, що перейшли на територію Сполучених Штатів, було роззброєно.

Остаточний кінець боротьби сказати наперед, але, як що не трапиться якихось несподіванок, можна передбачити перемогу Кайесові.

Павло Кайес

Фреска славетного мекіканського маляра-революціонера Дієго де-Рівера. Фреска змальовує боротьбу мекіканського народу з католицькою церквою

Кукурудзаний качан, серп і патронташ—бойовий символ революційного мекіканського селянства

* * *

Живу
за 40 кілометрів від столиці,
це—що й казать—передмістя
до якого
мусили б ходити трамваї,
автобуси,
але наша країна бідна,
і село-передмістя іще не снило
про трамвайні рейки, чи тракти,
воно знає тільки шляхи дідівські,
які
в-осени й по-весні перетворюються в багна,
а влітку дарують куряви хмари
чи прохожому, чи проїждшому;
то ж
треба братись за діло
брукувати шляхи, прокладати рейки,
нічого спати:
соціалізм перед лицем країни!

Поплинуть по рейках трамваї
за десятки кілометрів від столиці
і в край колишній вишневих садків
з собою
принесуть автомобілі, автобуси
запах гуми й
бензину,
наплинуть на степ сараною

велосипедисти,
мотоциклісти,
понесемо культуру в нетри
і „автодор“
це ж для кого, як не для нас, саме перше
на порядку денному питання.
За діло:
соціалізм перед лицем країни!

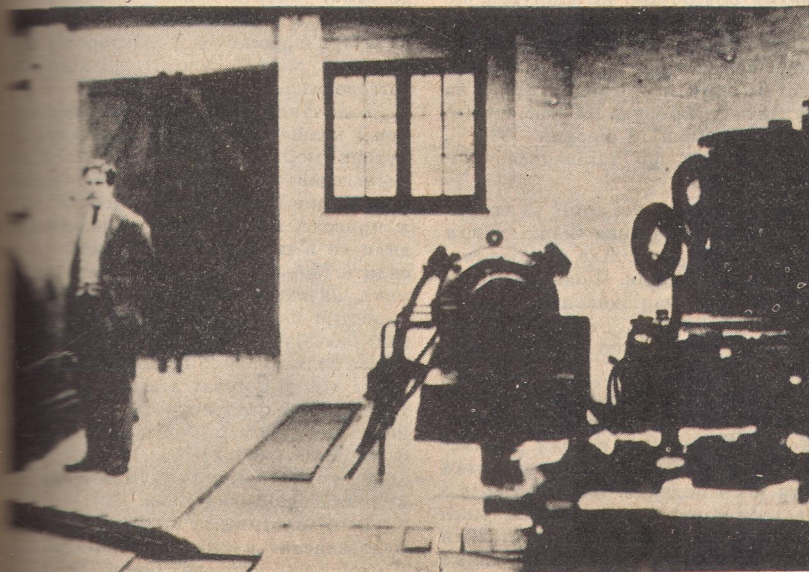
Живу
за 40 кілометрів від столиці
оточений хатками, хлівами, клунами
(нічого сказати: передмістя!)—
думаю
про індустріялізацію країни
і радуюсь за її майбутнє.
Степ Гоголя
з бутафорією чумацького руху—
гарбами, возами
проковтне час, що не лишиться й
сліду,
і село-передмістя буде справжнім передмістям.
Воно вже бачить
велосипедиста, автомобіль і зрідка
мотоцикліста,
а з трактом хутко побачить автобус.
Так:
соціалізм перед лицем країни.

МОЛОДИЙ РАДЯНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ ПІДКОРИВ СОБІ АТОМ

Атом, та дрібніша складова частина речовин, така маленька, що роз-
тяжко собі уявити, ставить упертий опір ученим, що нама-
ються проникнути в таємницю будови цих „цеглин“ всіх елементів.

Молодому радянському вченому П. Капіці пощастило сконструю-
вати незвичайної потужності електромагнет, між полюсами якого можна
розкладати атоми.

П. Капіца працює в лабораторії славного фізика Резерфорда
в Кембриджі (Англія) й своїм винаходом зробив величезного значіння
на шляху вивчення будови речовин.

Радянський вчений Петро Леонідович Капіца в магнетній лабораторії в Кембриджі

Повітроплавна школа Московського Авіоchemу. Сферичний аеростат, що ним керує учень школи т. Левашова

МАРШАЛ ФРАНЦІЇ—ФЕРДИНАНД ФОШ

Він вмер 78 років. Початок війни 1914-1918 років застав його на посаді командира корпусу. Коли залізні лави німецької армії, змिताючи всі перешкоди, швидко посували на Париж, Фош був головкомом груп військ північного флангу, того самого флангу, що змагався з німцями у бігові до моря. Це був скажений біг: Хто швидше кого обійде? Хто закріпиться на березі моря, звідкіля можна глибоко охопити фланг супротивника? Німці кидали в бій нові й нові дивізії. Французи витримували жахливі атаки. Тоді Фош вперше кинув фразу, що стала його девізом: „коли треба втриматися—втримуються і німці не пройдуть“.

Німці не пройшли. Чого це коштувало французам, свідчить той край, що весь перетворився на цвинтар. Як діяв Фош—розповідав Жан де П'єрфе, автор цікавих нарисів з світової війни „Плутарх збрехав“:

„Він збігав до штабів, жестикулюючи й кидаючи одривисті слова:—„Мое військо піддається під численністю супротивника, мені потрібні підкріплення, або я ні за що не відповідаю“,—доносить з тривогою генерал.“

Фош відповів: „Атакуйте“...

„Але“—сказав генерал.

„Атакуйте“—відповів Фош.

Генерал намагався настоювати.

— „Атакуйте, атакуйте, атакуйте!“—кинув Фош“.

Для Фоша не існувало людей. Салдати, армія—це слухняна машина, що повинна бездоганно виконувати волю командувача, вся його увага була сконцентрована на резервах, на воєнних припасах. „Атакуйте“—ось вінець всіх дій Фоша. Часу атаки він чекав і діждався його.

Але сталося це лише влітку 1918 р. До того ж часу він „тримався“. Треба віддати Фошеві честь—він вперто тримався. Коли всі інші генерали були за здачу Парижу, Фош виступав проти. Коли в березні 1918 р. Людендорф готувався до останнього рішучого натиску й французьке командування схилялося до відступу, Фош заявив: „Вони не пройдуть“. Тоді Фоша призначили на головкомандувача всіх армій, що діяли у Франції. Протягом чотирьох місяців, коли розигралася численні атаки німців, Фош, ризикуючи всім військом, охопленням флангу й цілковитим розгромом, не відступав, не зважаючи на 80-ти кілометровий прорив фронту. Він кидав у бій останні частини, відстоюючи кожен крок ціною крові тисяч салдатів. Коли німці виходили, а на допомогу Антанті прибула 300 тис. американська армія—Фош 18 червня 1918 р. почав контр-наступ, що закінчився остаточною перемогою.

Не будь американської армії та американського золота, тактика Фоша могла закінчитися дуже сумно. Але сталося так, як того вимагала історія. Франція перемогла і Фош став національним героєм французької буржуазії, що вшанувала свого відданого слугу званням маршала.

Офіційні історики відразу почали доводити, що перемога—в наслідок геніальності Фоша. Журналісти почали розповідати легенди про Фоша. Поети почали оспівувати його подвиги. Коли у Версалі розигрувалася комедія, що звалася мирною угодою, Фош запропонував поставити Німеччину на коліна, добившись майже цілковитого її роззброєння. „Справжній військовий“ Фош, почавши вершити полі-

тикою, не відмовився від своєї леної формули:

— Атакуйте!

Він перший підніс свій голос за інтервенцію до Радянської країни. Інтервенція почалася. Але, не зважаючи на всі гавня Фоша, закінчилася відступом. Що звик командувати салдатськими силами, забув, що салдат все ж людина, а не машина. Проти німців салдати як машини. Проти Радянських республік салдати не захотіли виступати. У почалося повстання, у частинах шару Французька армія відступила. Але до самої смерті мріяв про наступ на СРСР. Ще минулого року Фош в інтерв'ю, даному редакторові одного журналу „Рефері“, що він за інтервенцію.

Тоді Андре Марті, мужній революнер і колишній керівник повстання французьких моряків, написав маршалаві де нагадав про досвід першої інтервенції й запевнив, що нова інтервенція до нього не приведе. Андре Марті за цей лист сидить. Маршалаві Фошу поставлять мент, на якому золотими літерами написано про його послуги перед вою батьківщиною“.

На полях Фландрії й Шампані, в Арденських лісах і Вогезах лежать трупи сотень тисяч людей, що віддали своє життя в наказом маршала Фоша, ради інтервенції французької буржуазії.

Ці гори трупів—монумент, що вив собі ще живий Фош.

І не золотими, а кривавими літерами буде вписане в історію ім'я Фоша, оскільки з керівників кривавої бойні 1914-1918

К. Новик

ФРОСИНА ПИЛИПІВНА ЗАРНИЦЬКА

7-ГО КВИТНЯ ц. р. відбувається рідкий ювілей: сорок років артистичної діяльності на українській сцені артистки Ф. П. Зарницької.

Це неабиякий протяг часу взагалі, а коли уявити собі, що мова йде про артистку, яка на протязі довгих років відіграла дуже помітну, дуже значну роль в історії українського театру—стає цілком зрозумілим, що сорок років її праці—це вже справжнє культурне свято.

В столиці УСРР ми бачимо Ф. П. Зарницьку на кону українського театру лише кілька останніх років.

Можливо, що сучасному масовому глядачеві не відомо про славетний шлях, який пройшла артистка перед тим, як стала виконувати ролі „старих жінок“.

За сорок років у Ф. П. Зарницької зберіглося багато матеріалів — рецензій, програм, адресів, листів. Переглядаючи товсті теки, що зв'язують рік за роком майже піввікову мандрівку по цілому світу—уявляєш собі значіння роботи Ф. П. Зарницької в українському театрі.

Прекрасна співачка, талановита артистка Ф. П. Зарницька одразу ж звернула на себе увагу знавців і аматорів театру.

Перші кроки Ф. П. Зарницької на сцені зв'язані з такими прізвиськами як от Федір Левицький та М. Л. Кропивницький. Останній одразу ж відмітив Ф. П. Зарницьку й запросив її до своєї трупи.

Почавши свою сценічну кар'єру в аматорському гурткові Федора Левицького в 1888 році, Ф. П. Зарницька в 26 січня 1889 року вже співала в Катеринославі в приватному театрі.

Партія Кулини в Чорноморцях—ось перший крок.

Несподіваний успіх і... 45 карб. платні на місяць. З цього почалося.

Далі безупинні мандрівки. Антрепризи Суслова, Суходольського, Кропивницького, Прохоровича, Деркача..

Міста України, Росії. Варшава, Париж, Бордо, Марсель.

І завжди незмінний успіх. Сотні рецензій визнають Ф. П. Зарницьку „красою й гордістю“ українського театру.

На артистку звертають увагу російські театри. Їй пропонують великі гроші. Оперета московська дає 600 карб. на місяць, оперета одеська — 700 і нарешті оперета Тумпакова в Петербурзі „не жалеє затрат для уважаємої публіки“

пропонує 900 карб.

Але... Ф. П. Зарницька зрідилася з українським театром й залишається в ньому.

Фросина Пилипівна Азгуріді (таке справжнє прізвище артистки), ставши Зарницькою, ставши українською артисткою, залишалася нею на протязі 40 років.

В особі Ф. П. Зарницької ми бачимо корифея української сцени. Ф. П. Зарницька своєю артистичною діяльністю вписує

багато славетних сторінок в історію українського театру. Театра не тільки старого, а й сучасного, бо й зараз вона входить у новий український театр не тільки, як заслужена й шанована в минулому, а активною й талановитою артисткою, бадьорою будівницею нового театру. Фросину Пилипівну Зарницьку щиро вітали безліч разів. І не тільки знавці театрального мистецтва.

З багатьох адресів ми бачимо, що Ф. П. Зарницька не мало сил поклала на громадські справи.

Щира подяка їй від робітників ще в 1905 році є може найціннішою нагородою за довгі-довгі роки художньо-культурної праці.

Радянське суспільство цінує тих робітників старого театру, хто не припинив своєї роботи на кону нашого, радянського театру.

Ми будувемо зараз нові, сучасні театри, ми всіляко підтримуємо нові театри—Теробмол, на черзі—створення української оперети. Але ми всіляко охороняємо культурні здобутки минулої театральної культури,—то цінніший для нас культурний досвід Ф. П. Зарницької, що його вона несе на оцінку учасного робітничого глядача Харківського Державного Червонозаводського Театру.

Досвід цей слід урахувати при всіх нових шуканнях в галузі театральної культури—і це буде найкращим вшануванням ювілянтки, що дві третини свого життя пропрацювала на ниві українського театру.

В день сорокарічного ювілею щиро вітаємо Фросину Пилипівну.

В. Іволгін

Ф. П. Зарницька

ПОСТРІЛ НА

ФАБРИКУ

23 ЛЮТОГО цього року ранком біля входу на 1 фабрику держкондтресту двома пострілами з револьверу був забитий заступник директора фабрики, робітник-висуванець тов. Пірогов. Вбила його робітниця тої ж фабрики Олейнікова. Влучивши в нього дві кулі, вона, як християнка, що виконала святий обов'язок, перекрестилася й кинула револьвер міліціонерів, що підбіг на постріл. В районі міліції вона пояснила, що вона помстилася Пірогову за звільнення з роботи.

Вість про вбивство Пірогова швидко облетіла фабрику й вже за годину по цехах гуділи розворушеними вулицями зібрання. Резолюції вимагали суворой кари для вбивці.

На фабриці Кондтресту Пірогова любили й поважали. Це був свій, робітник, хоч і адміністратор. Завідувач нормуванням праці, справою складною і першорядною, він завжди при встановленні норм радився з робітниками, завжди прислухався до робітничих думок. Завдяки його співчутливому ставленню, чимало робітниць було висунуто на кваліфіковану працю: пройшовши суворий шлях у житті, Пірогов хотів полегшити його й іншим.

Знала фабрика й вбивцю—Любку Олейнікову. В минулому безпритульна, вона 1926 р. опинилася на фабриці за допомогою фабричного комсомолу. За три роки роботи вона не виправилася, була поганою робітницею й хуліганкою, вона дивувала старих робітників дикою лайкою, блатним жаргоном і бешкетами, що вона їх принесла з вулиці, з нічліжного будинку, де вона довгий час була в оточенні злочинного елементу й повій. Вона не могла жити мирно з робітницями: її доводилося перекидати з цеху в цех через сутички з іншими робітницями, поки нарешті її не звільнили після чергового бешкету в цеху. На її звільненні настоювали робітниця й один лише, хто хотів залишити її, це був сам Пірогов, який говорив:

— Коли її звільнять, вона піде на вулицю.

Проте, Олейнікову звільнили й КРК, що до неї робітниця відрадили спеціальну делегацію, щоб настоювати на звільненні Олейнікової, згодилася з адміністрацією.

Олейнікова намагалася відновитися на роботі. Вона зверталася до трудсуду, до прокурора, навіть у ВУЦВК, але всюди їй відмовляли, вважаючи ухвалу КРК правильною. Тоді добувши десь на ринкові в своїх товаришів по ночліжці револьвер, вона вирішила вбити адміністратора, що брав участь у КРК в її справі—Пірогова. І вбила.

Біля клубу ім. Леніна, де відбувалося судове засідання, стояв натовп народу й міліція вибивалася з сил, наводячи порядок.

У залі засідання виразно відчувалося обурення, що ним була насичена зала. Олейнікова теж відчувала колючі погляди залі й намагалася на суді грати ролю зацькованої людини, жертви брутальних жартів майстрів, призириства робітниць, які ніби то бачили в ній вуличну жінку й т. інш.

Але як не намагалася Любка Олейнікова зіграти цю ролю це їй не вдалося. Її зухвалі відповіді, брудна лайка, що зривалася з її уст, відкрили справжнє обличчя Любки, яку не любили на фабриці,—хуліганку й бешкетницю.

Олейнікова й її оборонець т. Скерест

вану працю, жінки з фабричного комсомолу провадили з нею години в бесідах, умовляючи її кинути старі звички, але це не допомогало.

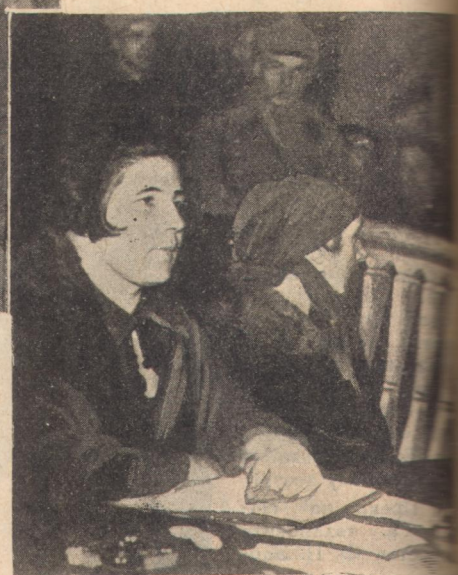
Вона не любила фабрики, не любила роботи й намагалася якомога скоріше одержати легку роботу й кращу платню. А коли вона опинилася і на кваліфікованій роботі, вона й там бешкетувала й лаялась. Коли майстри й директор фабрики загрожували їй звільненням, вона говорила: звільниш, я тебе шльопну.

Хоч до неї дуже співчутливо ставилися, Олейніковій вважалося, що їй не приділяють досить уваги, а її товариші по ночліжному будинку в'ясували їй недостатню увагу, що на фабриці засіли комуністи й жида, і що вони допомагають лише своїм.

Коли Олейнікову звільнили, вона виконала свою загрозу—шльопнути кого-небудь. Чому Пірогова? Він уособлював в собі вину фабрики.

І цілком праві були обвинувачі—громадський обвинувач від окпрофади тов. Недоля й прокурор—тов. Файбишев, коли вони в своїх промовах заявили, що постріл був спрямований на фабрику, що це був протест проти дисципліни, проти трудового режиму, а Пірогов є лише випадкова жертва.

Вирок окружного суду—10 років позбавлення волі з суворою ізоляцією й висланням після відбуття кари з промислових центрів—робітники зустріли з задоволенням. Постріл прозвучав сигналом проти Олейнікових, що на користь своїх власних інтересів намагаються зірвати трудову дисципліну й тероризувати фабрику.

Голова суду робітниця т. Клейчина, проруч—наразасідатель тов. Мусієнко

ФОТО-ХИМ-ТРЕСТ

Москва, Рождественка, 5
Телеф. №№ 5-07-50, 5-64-58 и 81-17

ЛУЧШИЕ:

ФОТО

- ПЛАСТИНКИ
- БУМАГА
- ПРИНАДЛЕЖНОСТИ
- ХИМИКАЛИИ

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ВЕЛИКУ ЩОДЕННУ ГАЗЕТУ „ВІСТІ ВУЦВК“ ТА ЩОТИЖНЕВИЙ БАГАТО-ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ „ВСЕСВІТ“

Газета „ВІСТІ“ дає **БЕЗПЛАТНО ДОДАТКИ:**

1. „Сільське Господарство“
2. „Радянське Будівництво“

3. „Література й Мистецтво“
4. „Медицина й Гігієна“

5. „Наука й Освіта“
6. „Техніка й Індустріалізація“

Крім статтів політичного та економічного характеру в газеті „Вісті“ подається широкий матеріал про життя СРСР, закордону і зокрема УСРР.

Газета „Вісті“ щодня дає 2 сторінки „**КООПЕРАТИВНЕ ЖИТТЯ**“

В цьому році додатком до газ. „Вісті“ і журн. „Всесвіт“ за доплату 3 крб. В-во дає

12 КНИЖОК

Кожна книжка буде мати не менше 200 сторінок романів і повістей з української, руської й західно-європейської сучасної літератури—творів найвидатніших сучасних письменників.

„**РОМАНИ й ПОВІСТІ**“ виходитимуть щомісяця по одній книжці й кожна книжка буде мати закінчений твір.

Вартість книжки в окремій продажі 50 коп. Для передплатників газети „ВІСТІ“ або журналу „ВЕСЕСВІТ“ **25 коп.**

В ЖУРНАЛІ „ВЕСЕСВІТ“

в цьому році буде вміщено 60 повістей та оповідань найкращих українських, руських і західно-європейських письменників, 200 нарисів на наукові, етнографічні, історичні і літературні теми, гуморески, 3000 фото з життя України, Союзу і закордону.

ПЕРЕДПЛАТА ПРИЙМАЄТЬСЯ:

В головній конторі, окружних філіях Видавництва газети „Вісті“, поштових філіях, кіосках Контрагентства друку.

ГОЛОВНА КОНТОРА Видавництва газ. „Вісті“ міститься в м. Харкові, вул. К. Лібкнехта, 11. Телефон 13-20.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:

	12 міс.	6 міс.	3 міс.	1 міс.
Газета „ВІСТІ“ {офіційна . . .	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
„ВІСТІ“ з додатком журналу „ВЕСЕСВІТ“ {звичайна . . .	12 „	6 „	3 крб.	1 крб.
„ВІСТІ“ з додатком „РОМАНИ й ПОВІСТІ“ . . .	18 крб.	9 крб.	4—50	1—50
Журнал „ВЕСЕСВІТ“	15 крб.	7—50	3—75	1—25
„ВЕСЕСВІТ“ з додатком „РОМАНИ й ПОВІСТІ“ . . .	7—20	3—60	1—80	60 коп.
„ВЕСЕСВІТ“ з додатком „РОМАНИ й ПОВІСТІ“ . . .	10—20	5—10	2—55	85 коп.

В КОЖНІЙ РОДИНІ ПОВИННА БУТИ ТАКА ПРАКТИЧНА КНИЖКА:

Д р СЛАВІН „ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ“ 3-є видання, лікарський порадник, в книжці багато малюнків, описано всі хвороби й їх лікування водою, сонцем і аптечними ліками, в книжці вміщено розділ про полове життя, аборти та як запобігти вагітності і про лікарські трави та як їх збирати. Ціна 2 крб.

ЗАМОВЛЯЙТЕ ПОРТРЕТИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: Великі у фарбах, ціна 20 коп. шт., маленькі у фарбах, ціна 3 коп. шт.
Портрети великі надсилаються не менше, як 5 штук. Маленькі не менше, як 50 штук

Д. КУЧМА „НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ“. Методичні зауваження до переведення педагогічного процесу та взірцеві робочі плани для шкіл соцвиху 1-го концентру. Видання 2-е виправлено й доповнено, 378 стор. Ціна 3 крб.

„ХРЕСТОМАТІЯ КОМПЛЕКСНИКА“. Організаційна частина про техніку, розробку комплексної теми, про ланкову систему роботи, планування та політтеми. Видання 2-е виправлено й доповнено, 397 стор. Ціна 3 крб.

Григор САБАЛДИР Великий Практичний СЛОВНИК в палітурці. Переопінено з 3 крб. на 2 крб. 25 коп. Російсько-Український

В. КОРОЛІВ „СКОТОЛЕЧЕБНИК“ Ветеринарні поради. Видання 3-є, випр. й допов. з малюнк. Ціна 75 коп.

В. НЕСТЕРВОДСЬКИЙ „ПАСІКА“ Підручник пасічництва. Переопінен. з 2 крб. 50 коп. на 1 крб. 25 коп.

ЦИМИ ДНЯМИ ВИЙДЕ З ДРУКУ **„КУХАРСЬКА КНИЖКА“ В. ЯЩИНСЬКОЇ** 2-є видання. **„РОЗУМНЕ ХАРЧУВАННЯ“** перероблено й доповнено. В цій книжці подано 900 рецептів, як дешево, смачно й споживно готувати їжу та робити всякі харчові запаси. Ціна 1 крб. 50 коп.

Проф. **ОРЛОВ В. Н.** **„МАТЬ И ДИТЯ“** Настоящая книга для женщин, с 92 рисунк., на русск. языке. и др. **М. З. ШЛАК** Цена 2 рубля 85 коп.

Замовлення надсилайте: м. КИЇВ, вул. Воровського № 19, Книжкеспеда „ВІСТІ ВУЦВК“. Книжки надсилається негайно, без завдатку, післяплатою.

КНИЖКЕСПЕД.

ЦИМИ ДНЯМИ ВИХОДИТЬ З ДРУКУ СЕРІЯ ПЛАКАТІВ У ФАРБАХ „ПІДВИЩУЙМО ВРОЖАЙНІСТЬ“

ВИДАННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО С.-Г. МУЗЕЮ:

1. Вплив часу оранки та посіву на врожай ярини.
2. Значіння селекційного сорту та попередника.
3. Поширюйте посів сонячнику та кукурудзи.
4. Значіння суперфосфату та сівозмін для цукрового буряка.
5. Один з сошкою, а семеро з ложкою, та збитки від гесенки й швидки.
6. Протруїш насіння—підвищиш врожай.
7. Значіння угноєння та травосіяння.

Розмір кожного плакату 50—35 см. Ціна окремого плакату 13 коп., набору плакатів 1 крб. 05 коп.

Плакати висилаються негайно накладною платою. Пересилка за рахунок замовця.

ЗАМОВЛЕННЯ НАДСИЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:

Харків, вул. Енгельса, № 10. С.-Г. Музею

АКЦИОНЕРНОЕ
ОБЩЕСТВО

„ГАРМОНИЯ“

ГРОМАДНЫЙ ВЫБОР

ВЕНСКИЕ ГАРМОНИИ и БАЯНЫ

СТРУННЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ, БУБНЫ И БАРАБАНЫ,
а также полное оборудование великорусских оркестров
ВЫШЕЛ НОВЫЙ ПРЕЙС-КУРАНТ № 5, который высылается за две десятикопеечные почтовые марки, вложенные в конверт.
Правление и Главный склад, Москва, Никольская 1/д.